

Politika

Indijas konstitūcija, kas stājās spēkā 1950. gada 26. janvārī, ir garākā un izsmeltošākā kādas valsts konstitūcija pasaulē. Konstitūcijas preambula vēsta, ka Indija ir suverēna, sociālistiska, laicīga un demokrātiska republika. Indijā ir divpalātu parlaments, kas darbojas atbilstoši Vestminsteras parlamentārai sistēmai. Valsts pārvaldes modeli mēdz dēvēt par "gandrīz federālu" – ar spēcīgu centru un vājākiem štatiem, bet pēc deviņdesmito gadu politiskajām, ekonomiskajām un sociālajām pārmaiņām tas ir kļuvis izteikti federāls.

Izpildvara

Valsts galva ir Indijas prezidents, kuru ievēl uz pieciem gadiem netiešās vēlēšanās vēlēšanu kolēģija. Prezidents ieceļ premjerministru un pēc tā ieteikuma ministrus. Prezidentam ir tiesības iecelt Augstākās tiesas tiesnešus, štatu gubernatorus u.c. amatpersonas. Viņš var izdot dekrētus un pirms termiņa atlaist parlamenta Tautas palātu un noteikt jaunas parlamenta vēlēšanas. Prezidents ir bruņoto spēku virspavēlnieks, viņš var ierosināt likumus, ir veto un apžēlošanas tiesības. Prezidentu nāves vai prombūtnes gadījumā viņu aizstāj viceprezidents, kuru ievēl parlamenta palātu kopsapulce.

Indijas valdības galva ir Indijas premjerministrs, kuram ir lielākas izpildvaras funkcijas. Pastāv vienošanās, ka prezidents par premjerministru ieceļ tās partijas vai politiskās savienības pārstāvi, ko atbalsta Indijas parlamenta apakšpalātas vairākums. Indijas parlamentārajā sistēmā izpildvara ir pakļauta likumdevējai varai, un premjerministrs un viņa padome atbild par savu darbu parlamenta apakšpalātai.

Likumdošanas vara

Likumdošanas varu īsteno divpalātu parlaments, kas sastāv no augšpalātas (*Rajya Sabha*) jeb Štatu palātas un no apakšpalātas jeb Tautas palātas (*Lok Sabha*). Štatu palātā ir 245 deputāti, kas strādā sešus gadus. Lielāko daļu deputātus ievēl netieši štata un teritoriālās likumdevējstādes proporcionāli štata iedzīvotāju skaitam.

543 no 545 Tautas palātas deputātiem ievēl vispārējās vēlēšanās uz pieciem gadiem. Ja prezidents uzskata, ka anglo-indiešu kopiena nav pienācīgi pārstāvēta, tad atlikušos divus deputātus viņš ieceļ no kopienas vidus.

Tiesu vara

Indijas tiesu vara ir centralizēta un tā sastāv no trim līmeņiem – Augstākā tiesa, kuru vada Indijas Galvenais tiesnesis, divdesmit viena Augstā tiesa un liels skaits iztiesāšanas tiesu. Augstākā tiesa izskata jautājumus, kas skar pamattiesības un nesaskaņas starp štatiem un centrālo valdību. Tā ir neatkarīga un ir tiesīga izziņot likumus un atcelt Savienības vai štata likumus, kas ir pretrunā ar Indijas konstitūciju. Viena no vissvarīgākajām Augstākās tiesas funkcijām ir Indijas konstitūcijas gala interpretācija.